

Forslag

til

Lov om nedsættelse af et udvalg vedrørende forsvarrets og politiets efterretningstjenester.

Fremsat den 3. november 1977 af *Gert Petersen* (SF), *Ole Henriksen* (SF) og *Ole Olsen* (SF).

§ 1. Regeringen nedsætter et udvalg med den opgave at overvåge, at der ikke under den virksomhed, som udføres af forsvarrets efterretningstjeneste og politiets efterretningstjeneste, sker nogen krænkelse af danske borgeres grundlovssikrede rettigheder, og at der uopholdeligt skrives ind mod enhver sådan krænkelse, som efterretningstjenesterne bliver bekendt med.

Stk. 2. Udvalget har ret til at modtage alle oplysninger af betydning for den i stk. 1 anførte opgave og til at blive gjort bekendt med de almindelige retningslinier, som til enhver tid følges af efterretningstjenesterne.

§ 2. Udvalgets medlemmer beskikkes af regeringen efter indstilling fra folketingets partier, således at hvert parti er repræsenteret med et folketingsmedlem. Regeringen udpeger et af de beskikkede medlemmer til formand for udvalget.

Stk. 2. Den, der beskikkes som medlem af udvalget, kan, når særlige grunde taler derfor, efter anmodning fritages for hvervet. I så fald, samt hvis et medlem af udvalget udtræder af folketinget, afgiver det pågældende parti indstilling til regeringen om beskikkelse af et nyt medlem.

Stk. 3. Beskikkelse som medlem af udvalget gælder, indtil nyvalg til folketinget har fundet sted.

§ 3. Udvalget træder sammen efter indkaldelse af formanden. Udvalget skal indkaldes, når et medlem af udvalget eller regeringen fremsætter begæring derom.

§ 4. Hvert af udvalgets medlemmer kan stille spørgsmål til regeringen og udtale sin mening over for den om de i § 1 omhandlede forhold.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget svarer til det af SF den 10. februar 1976 fremsatte lovforslag (FT 1975-76, tillæg A. sp. 3789, samt forhandlingerne sp. 5551 og 8832) samt i nogen grad til det af den socialdemokratiske regering den 11. februar 1972 fremsatte forslag, men er på visse punkter mere vidtgående, på andre mere begrænset (FT 1971-72, tillæg A. sp. 2179, samt forhandlingerne, sp. 2889 og 3406). Det er mere vidtgående, for så vidt som medlemmerne af udvalget skal have ret til at modtage alle oplysninger, som de selv eller de pågældende ministre anser for rele-

vante i forbindelse med overholdelse af grundlovssikrede rettigheder; til gengæld er kontrollens tema afgrænset til at gælde netop denne opgave.

Forslagsstillerne accepterer, at statslig efterretningsvirksomhed under de givne forhold er nødvendig. Alene den tiltagende terrorisme i forbindelse med de åbne grænser understreger nødvendigheden af den form for politimæssigt arbejde, der falder ind under begrebet efterretningsvirksomhed. Forslagsstillerne accepterer ikke, men må tage til efterretning, at folketingsflertallet opretholder et militært forsvar med en dertil knyttet efterretningstjeneste.

Efterretningsvirksomhed foregår imidlertid på en måde, der adskiller den fra alle andre offentlige tjenester. Ifølge sagens natur er efterretningsvirksomhed unddraget den offentlighedens indsigt og kontrol, som er forudsætningen for en demokratisk kritik og debat, uden hvilken grundlovens krav til statsmagten om respekt for visse fundamentale rettigheder ikke kan sikres.

Det har da også givet anledning til en række forlydender om, at efterretningstjenesterne i flere tilfælde ikke har udvist den fornødne respekt for grundloven, samt i et bestemt tilfælde en til vished grænsende formodning om, at efterretningstjenesterne har undladt at skride ind mod en såkaldt privat efterretningsorganisation, uanset at denne klart krænkede grundloven.

På denne baggrund ønsker forslagsstillerne at sikre en parlamentarisk kontrol med efterretnings-tjenesternes overholdelse af borgernes grundlovs-sikrede rettigheder og med tjenesternes agtpågivenhed over for andre, ikke mindst udenlandske og „private“ efterretningsorganisationer, der måtte søge at krænke disse rettigheder.

Ansvar for tjenesternes virksomhed er fortsat ministrenes alene. På grund af denne virksomheds særlige fortroligheds karakter må det imidlertid anses for rimeligt, at den byrde, det er at udøve kontrol med virksomheden, ikke påhviler ministrene alene, men også udøves af et parlamentarisk kontroludvalg, hvis politiske mangesidighed borger for dets effektivitet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Bestemmelsen i lovforslagets § 1 indeholder en beskrivelse af udvalgets opgaver. Det bemærkes, at udvalget ikke skal have beføjelse til at træffe beslutninger, der er bindende for efterretningstjenesterne. Disses virksomhed vil fortsat foregå efter

vedkommende ministers instruktioner og fuldt ud på dennes ansvar.

Ministeren kan ikke nægte at meddele udvalget oplysninger, som efter udvalgets opfattelse har betydning for løsningen af den i stk. 1 angivne opgave, jfr. stk. 2.

Til § 2.

Bestemmelserne vedrører udvalgets sammensætning.

Hensigten med, at der gives hvert i folketinget repræsenteret parti en repræsentant i udvalget, er at sikre en mangesidig sammensætning og derigennem en bred interesse i udvalget for udøvelse af de kontrolfunktioner, der er tale om.

Af bestemmelserne fremgår, at der ikke kan beskikkes suppleanter for de beskikkede udvalgsmedlemmer.

Til §§ 3 og 4.

Af bestemmelserne fremgår det, at hvert af udvalgets medlemmer kan foranledige udvalget indkaldt samt stille spørgsmål og fremsætte kritik over for regeringen uanset udvalgsflertallets holdning.

Adgangen for de enkelte medlemmer af udvalget til over for andre end regeringen at give udtryk for deres mening om efterretningstjenesternes forhold vil alene være undergivet de begrænsninger, der følger af lovgivningens almindelige regler, herunder navnlig af bestemmelsen i straffelovens § 152. Efter denne kan enhver, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, straffes, dersom han „røber ... hvad han i tjenestens eller hvervets medfør har erfaret som hemmelighed, eller hvad der ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan ...“. — I et vist omfang vil det formentlig være nødvendigt i forbindelse med meddelelse af oplysninger til udvalget udtrykkeligt at gøre opmærksom på, om oplysningerne er undergivet tavshedspligt.